

GWNEIR GORCHMYNION CYMHWYSEDD DEDDFWRIAETHOL YN SAESNEG YN UNIG. CYFIEITHIAD I'R GYMRAEG ER GWYBODAETH YW HWN AC NID OES IDDO RYM CYFREITHIOL.

LCOS ARE MADE IN ENGLISH ONLY. THIS IS A TRANSLATION INTO WELSH FOR INFORMATION AND IT HAS NO LEGAL EFFECT.

Gorchymyn Drafft: Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 95(5) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, i'w gymeradwyo drwy benderfyniad y Cynulliad.

OFFERYNNAU STATUDOL DRAFFT

2009 Rhif

Y GYFRAITH GYFANSODDIADOL

DATGANOLI, CYMRU

**Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd
Deddfwriaethol) (Yr Iaith Gymraeg) 2009**

Gwnaed - - - - []

Yn dod i rym yn unol ag Erthygl 1

Yn Llys Palas Buckingham, y **** dydd o **** 2009

Yn bresennol,

Ei Hardderchocaf Fawrhydi'r Frenhines yn y Cyfrin Gyngor

Yn unol ag adran 95(5) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006(a), gosodwyd drafft o'r Gorchymyn hwn gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru a dau Dŷ'r Senedd a chymeradwywyd ef drwy benderfyniad gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a chan ddau Dŷ'r Senedd.

Gan hynny, mae'n bleser gan Ei Mawrhydi, yn unol ag adran 95(1) a (3) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, yn ôl cyngor a chyda chygors Ei Chyfrin Gyngor, orchymyn fel a ganlyn:-

Enwi a chychwyn

1. —(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Cymhwysedd Deddfwriaethol) (Yr Iaith Gymraeg) 2009.

(2) Daw'r Gorchymyn hwn i rym drannoeth y diwrnod y'i gwneir.

(3) Yn y Gorchymyn hwn ystyr "Deddf 2006" yw Deddf Llywodraeth Cymru 2006.

(a) 2006 p..32

Diwygiadau i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006

- 2.—(1) Addaser adran 94 o Ddeddf 2006 yn unol â'r erthygl hon.
- (2) Nid yw paragraff (b) o is-adran (6) yn rhwystro diddymiad unrhyw ddarpariaeth yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993(a) rhag bod â'r un rhychwant ag sydd gan y ddarpariaeth a ddiddymir.
- 3.—(1) Diwygier Rhan 1 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 yn unol â'r erthygl hon.
- (2) Ym maes 20 (Yr Iaith Gymraeg), mewnosoder—

“Mater 20.1

Hybu neu hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg; a thrin yr iaith Gymraeg a'r iaith Saesneg ar sail cydraddoldeb.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys y defnydd o'r iaith Gymraeg mewn llysoedd.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys gosod dyletswyddau ar bersonau ac eithrio'r canlynol—

- (a) awdurdodau cyhoeddus;
- (b) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdod cyhoeddus;
- (c) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd ac a gafodd eu sefydlu drwy ddeddfiad;
- (d) personau sydd wedi eu sefydlu drwy offeryn uchelfreiniol—
 - (i) i hybu dysg a gwybodaeth drwy addysgu neu ymchwilio neu drwy ddatblygu neu ddyfarnu cymwysterau;
 - (ii) i gasglu neu ddiogelu gwybodaeth gofnodedig, neu wrthrychau a phethau sy'n hybu dealltwriaeth, neu ddarparu mynediad at yr wybodaeth honno neu at y gwrthrychau a'r pethau hynny;
 - (iii) i gefnogi, gwella, neu hybu treftadaeth, diwylliant, chwaraeon neu weithgareddau hamdden, neu ddarparu mynediad atynt;
 - (iv) sy'n ymgymryd â hybu gwybodaeth ehangach am Gymru a chynrychioli buddiannau Cymru mewn gwledydd eraill;
 - (v) sy'n ymgymryd â bancio canolog;
- (e) personau y rhoddir iddynt swyddogaethau neu y gosodir arnynt swyddogaethau darparu gwasanaethau i'r cyhoedd drwy ddeddfiad;
- (f) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd ac sy'n derbyn cyfanswm o £400,000 neu fwy o arian cyhoeddus mewn blwyddyn ariannol;
- (g) personau sy'n goruchwylio rheoleiddiad proffesiwn, diwydiant neu gylch cyffelyb arall o weithgaredd;
- (h) darparwyr tai cymdeithasol;
- (i) personau sy'n darparu i'r cyhoedd y mathau canlynol o wasanaethau neu wasanaethau eraill sy'n gysylltiedig ag unrhyw un neu ag unrhyw rai o'r gwasanaethau hynny—
 - (i) gwasanaethau nwy, dŵr neu drydan (gan gynnwys cyflenwi neu ddsbarthu);
 - (ii) gwasanaethau carthffosiaeth (gan gynnwys gwaredu carthion);
 - (iii) gwasanaethau post a swyddfeydd post;
 - (iv) gwasanaethau telathrebu;

(a) 1993 p..38

- (v) addysg, hyfforddiant (lle mae'r darparwr yn derbyn arian cyhoeddus i'w ddarparu) neu gyfarwyddyd gyrfaoedd, a gwasanaethau i annog, i alluogi neu i gynorthwyo cymryd rhan mewn addysg, hyfforddiant neu gyfarwyddyd gyrfaoedd;
- (vi) gwasanaethau bysiau a gwasanaethau rheilffyrdd;
- (vii) gwasanaethau i ddatblygu neu i ddyfarnu cymwysterau addysgol neu alwedigaethol;
- (j) personau sy'n dewis bod yn ddarostyngedig i gael y dyletswyddau wedi'u gosod arnynt neu sy'n cytuno i hynny.

O ran gosod dyletswyddau mewn perthynas â pharagraff (b), dim ond dyletswyddau'n ymwneud â gwasanaethau i'r cyhoedd sy'n cael eu darparu o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdod cyhoeddus, a gynhwysir yn y mater hwn.

Nid yw person sy'n derbyn arian cyhoeddus sy'n dod i gyfanswm o £400,000 neu fwy mewn blwyddyn ariannol yn dod o fewn paragraff (f) oni bai—

- (a) ei fod wedi cael arian cyhoeddus hefyd mewn blwyddyn ariannol flaenorol, neu
- (b) bod penderfyniad wedi ei wneud iddo gael arian cyhoeddus mewn blwyddyn ariannol ddilynol.

O ran gosod dyletswyddau mewn perthynas â pharagraff (i)—

- (a) dim ond dyletswyddau'n ymwneud â'r gwasanaethau a'r gwasanaethau eraill cysylltiedig sydd wedi eu crybwyll a gynhwysir yn y mater hwn, a
- (b) ynglŷn â'r gwasanaethau cysylltiedig, nid yw'r mater hwn yn cynnwys darparu gwasanaethau cysylltiedig mewn siop, ac eithrio gwasanaethau cownteri swyddfeydd post a gwerthu tocynnau neu ddarparu amserlenni ar gyfer gwasanaethau bysiau a gwasanaethau rheilffyrdd.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys gosod dyletswyddau ynghylch darlledu.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys gosod dyletswyddau ar berson (ac eithrio awdurdod iaith Gymraeg) onid oes modd i'r person hwnnw herio'r dyletswyddau hynny, fel y bônt yn gymwys i'r person hwnnw, ar sail rhesymoldeb a chymesuredd.

Mater 20.2

Darpariaeth am neu mewn cysylltiad â rhyddid personau sy'n dymuno defnyddio'r iaith Gymraeg i wneud hynny â'i gilydd (gan gynnwys unrhyw gyfyngiadau ar y rhyddid hwnnw).

Dehongli'r maes hwn

Yn y maes hwn—

ystyr “arian cyhoeddus” yw—

- (a) arian y perir ei fod ar gael yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol drwy—
 - (i) Cynulliad Cenedlaethol Cymru;
 - (ii) Gweinidogion Cymru;
 - (iii) Senedd y DU;
 - (iv) Gweinidogion y Goron; neu
 - (v) un neu ragor o sefydliadau'r Cymunedau Ewropeaidd;
- (b) arian a ddarperir yn rhinwedd unrhyw ddeddfiad;

ystyr “awdurdod cyhoeddus” yw pob awdurdod cyhoeddus sy’n dod o fewn ystyr “*public authority*” yn adran 6 Deddf Hawliau Dynol 1998(a);

ystyr “awdurdod iaith Gymraeg” yw person y mae deddfiad yn rhoi iddo neu’n gosod arno swyddogaethau—

- (a) gosod neu orfodi ar bersonau eraill ddyletswyddau ynglŷn â’r Gymraeg,
- (b) pennu’r dyletswyddau ynglŷn â’r Gymraeg sydd i’w gosod ar bersonau eraill, neu
- (c) penderfynu ynghylch heriau i’r dyletswyddau ynglŷn â’r Gymraeg sydd i’w gosod ar bersonau eraill.

ystyr “darlledu” yw comisiynu, cynhyrchu, amserlennu, trawsyrru neu ddsbarthu rhaglenni (gan gynnwys hysbysebion, is-deitlau, cyhoeddiadau cyswllt a theletestun), gwasanaethau mynediad, rhyngweithgarwch, cynnwys ar-lein ac allbwn arall tebyg ei natur ar gyfer y teledu, y radio, y rhyngwyd neu lwyfannau ar-lein neu ddi-wifr eraill; mae “deddfiad” yn cynnwys unrhyw ddeddfiad yn y dyfodol;

ystyr “gwasanaethau bysiau” yw gwasanaeth rheolaidd â cherbyd gwasanaeth cyhoeddus (o fewn ystyr adran 1 o Ddeddf Cerbydau Cyhoeddus i Deithwyr 1981(b)), i gludo teithwyr am brisiau tocyn ar wahân, ac eithrio gwasanaeth—

- (a) y mae capasiti cyfan y cerbyd ar gyfer y gwasanaeth hwnnw wedi ei brynu gan siartrwr at ei ddefnydd ei hun neu i’w ailwerthu;
- (b) sy’n daith neu’n drip a drefnwyd yn breifat gan unrhyw berson sy’n gweithio’n annibynnol ar weithredwr y cerbyd; neu
- (c) lle mae’r teithwyr yn teithio gyda’i gilydd ar daith, gyda seibiannau neu hebddynt, a ph’un ai ar yr un diwrnod ai peidio, o un neu fwy o leoedd i un neu fwy o leoedd ac yn ôl;

ystyr “gwasanaethau post” yw’r gwasanaeth o gludo llythyrau, parseli, pacedi neu bethau eraill o un man i fan arall drwy’r post a’r gwasanaethau cysylltiedig o dderbyn, casglu, sortio a danfon y cyfryw bethau;

ystyr “gwasanaethau telathrebu” yw unrhyw wasanaeth sy’n cynnwys darparu mynediad at, neu gyfleusterau i wneud defnydd o, unrhyw system sy’n bod (p’un ai yn gyfan gwbl yntau’n rhannol yn y Deyrnas Unedig neu mewn man arall) at y diben o hwyluso trosglwyddo cyfathrebiadau drwy unrhyw fodd sy’n golygu defnyddio ynni electrig, magnetig neu electro-magnetig (gan gynnwys y cyfarpar a geir yn y system), ond nid yw’n cynnwys darlledu, radio na’r teledu;

ystyr “siop” yw unrhyw fangre lle y mae’r brif fasnach neu fusnes sy’n cael ei gynnal yn fasnach neu fusnes gwerthu nwyddau.”

4.—(1) Addaser Rhan 2 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 yn unol â’r erthygl hon.

(2) Yn lle paragraff 6(2) rhodder—

“(2) Nid yw is-baragraff (1) yn gymwys i—

(a) adrannau 20, 22, 24, 35(1), 36(1) i (5) a (7) i (11), 53, 54, 78 a 156(2) i (5);

na

(b) paragraff 8(3) o Atodlen 2.”

5.—(1) Addaser Rhan 3 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 yn unol â’r erthygl hon.

(2) Ailrifur y paragraff 7 presennol yn is-baragraff (1) o’r paragraff hwnnw ac ar ei ôl mewnosoder yr is-baragraff newydd canlynol—

(a) 1998 p.42

(b) 1981 p.14.

GWNEIR GORCHMYNION CYMHWYSEDD DEDDFWRIAETHOL YN SAESNEG YN UNIG. CYFIEITHIAD I'R GYMRAEG ER GWYBODAETH YW HWN AC NID OES IDDO RYM CYFREITHIOL.

LCOS ARE MADE IN ENGLISH ONLY. THIS IS A TRANSLATION INTO WELSH FOR INFORMATION AND IT HAS NO LEGAL EFFECT.

“(2) Nid yw Rhan 2 yn rhwystro darpariaeth mewn Mesur Cynulliad sy'n ymwneud â mater 20.1 neu 20.2 o Ran 1, rhag rhoi neu osod, neu roi pŵer drwy is-ddeddfwriaeth i roi neu i osod, unrhyw swyddogaeth ar un neu fwy o Weinidogion y Goron os yw'r Ysgrifennydd Gwladol yn cydsynio i'r ddarpariaeth, ond ni chaniateir gwneud swyddogaethau sydd wedi eu rhoi neu eu gosod felly yn rhai y gellir eu gorfodi yn erbyn Gweinidogion y Goron drwy gyfrwng tramgwyddau troseddol.”

Enw

Clerc y Cyfrin Gyngor

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Mae'r Gorchymyn hwn yn diwygio Deddf Llywodraeth Cymru 2006 ("Deddf 2006"). Mae'r Gorchymyn hwn yn estyn cymhwysedd deddfwriaethol Cynulliad Cenedlaethol Cymru i wneud cyfreithiau a elwir yn Fesurau Cynulliad Cenedlaethol Cymru (y cyfeirir atynt yn Neddf 2006 fel "Mesurau Cynulliad"). Mae'r cymhwysedd deddfwriaethol a roddir gan y Gorchymyn hwn yn ddarostyngedig i'r cyfyngiadau cyffredinol ar arfer y cymhwysedd deddfwriaethol hwnnw, sy'n gymwys yn rhinwedd adran 94 o Ddeddf 2006 ac Atodlen 5 iddi (fel y'i diwygir gan y Gorchymyn hwn).

Mae erthygl 2 yn addasu effaith adran 94(6)(b) o Ddeddf 2006. Mae hyn yn sicrhau na rwystrir unrhyw ddiddymiad yn y dyfodol o ddarpariaethau Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 rhag bod â'r un rhychwant ag sydd i'r darpariaethau a ddiddymir.

Mae erthygl 3 yn mewnosod materion 20.1 a 20.2 yn ogystal â darpariaethau dehongli ym maes 20 (Yr Iaith Gymraeg) o Ran 1 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006.

Mae mater 20.1 yn ymwneud â hybu neu hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg; a thrin yr iaith Gymraeg a'r iaith Saesneg ar sail cydraddoldeb, ond nid yw'n cynnwys defnydd o'r iaith Gymraeg mewn llysoedd.

Nid yw'r mater hwn yn cynnwys gosod dyletswyddau ar bersonau ac eithrio'r canlynol—

- (a) awdurdodau cyhoeddus;
- (b) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdodau cyhoeddus;
- (c) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd ac a gafodd eu sefydlu drwy ddeddfiad;
- (d) personau sydd wedi eu sefydlu drwy offeryn uchelfreiniol—
 - (i) i hybu dysg a gwybodaeth drwy addysgu neu ymchwilio neu drwy ddatblygu eu ddyfarnu cymwysterau;
 - (ii) i gasglu neu ddiogelu gwybodaeth gofnodedig, neu wrthrychau a phethau sy'n hybu dealltwriaeth, neu ddarparu mynediad at yr wybodaeth honno neu at y gwrthrychau a'r pethau hynny;
 - (iii) i gefnogi, gwella, neu hybu treftadaeth, diwylliant, chwaraeon neu weithgareddau hamdden, neu ddarparu mynediad atynt;
 - (iv) sy'n ymgymryd â hybu gwybodaeth ehangach am Gymru a chynrychioli buddiannau Cymru mewn gwledydd eraill;
 - (v) sy'n ymgymryd â bancio canolog.
- (e) personau y rhoddir iddynt swyddogaethau neu y gosodir arnynt swyddogaethau darparu gwasanaethau i'r cyhoedd drwy ddeddfiad;
- (f) personau sy'n darparu gwasanaethau i'r cyhoedd ac sy'n derbyn cyfanswm of £400,000 neu fwy o arian cyhoeddus mewn blwyddyn ariannol;
- (g) personau sy'n goruchwyllo rheoleiddiad proffesiwn, diwydiant neu gylch cyffelyb arall o weithgaredd;
- (h) darparwyr tai cymdeithasol;
- (i) personau sy'n darparu i'r cyhoedd y mathau canlynol o wasanaethau, neu wasanaethau sy'n gysylltiedig â hwynt—
 - (i) gwasanaethau nwy, dŵr neu drydan (sy'n cynnwys cyflenwi neu ddsbarthu);

- (ii) gwasanaethau carthffosiaeth (sy'n cynnwys gwaredu carthion);
- (iii) gwasanaethau post a swyddfeydd post;
- (iv) gwasanaethau telathrebu;
- (v) addysg, hyfforddiant (lle mae'r darparwr yn derbyn arian cyhoeddus i'w ddarparu) neu gyfarwyddyd gyrfaeodd, a gwasanaethau sy'n annog, yn galluogi neu yn cynorthwyo cymryd rhan mewn addysg, hyfforddiant neu gyfarwyddyd gyrfaeodd;
- (vi) gwasanaethau bysiau a gwasanaethau rheilffyrdd;
- (vii) gwasanaethau i ddatblygu neu i ddyfarnu cymwysterau addysgol neu alwedigaethol;
- (j) personau sy'n dewis bod yn ddarostyngedig i gael y dyletswyddau wedi'u gosod arnynt neu sy'n cytuno i hynny.

Mae dyletswyddau a osodir mewn perthynas â pharagraff (b) wedi'u cyfyngu i ddyletswyddau ynglŷn â gwasanaethau i'r cyhoedd sy'n cael eu darparu o dan gytundeb, neu'n unol â threfniadau, a wnaed gydag awdurdod cyhoeddus.

Nid yw person sy'n derbyn arian cyhoeddus sy'n dod i gyfanswm o £400,000 neu fwy mewn blwyddyn ariannol yn dod o fewn paragraff (f) oni bai—

- (a) ei fod wedi cael arian cyhoeddus hefyd mewn blwyddyn ariannol flaenorol, neu
- (b) bod penderfyniad wedi ei wneud iddo gael arian cyhoeddus mewn blwyddyn ariannol ddilynol.

O ran dyletswyddau a osodir mewn perthynas â pharagraff (i)—

- (a) maent wedi'u cyfyngu i ddyletswyddau'n ymwneud â'r gwasanaethau a'r gwasanaethau eraill cysylltiedig sydd wedi eu crybwyll, a
- (b) ynglŷn â'r gwasanaethau cysylltiedig, nid ydynt yn cynnwys darparu gwasanaethau cysylltiedig mewn siop, ac eithrio gwasanaethau cownteri swyddfeydd post a gwerthu tocynnau neu ddarparu amserlenni ar gyfer gwasanaethau bysiau a gwasanaethau rheilffyrdd.

Nid yw Mater 20.1 yn cynnwys gosod dyletswyddau ynghylch darlledu.

Nid yw Mater 20.1 yn cynnwys gosod dyletswyddau ar berson (ac eithrio awdurdod iaith Gymraeg) onid oes modd i'r person hwnnw herio'r dyletswyddau hynny, fel y bônt yn gymwys i'r person hwnnw, ar sail rhesymoldeb a chymesuredd.

Mae mater 20.2 yn ymwneud â rhyddid personau sy'n dymuno defnyddio'r Gymraeg i wneud hynny â'i gilydd, ac mae'n cynnwys unrhyw gyfyngiadau ar y rhyddid hwnnw.

Mae erthygl 4 yn mewnosod darpariaeth sy'n addasu paragraff 6(2) o Ran 2 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006 i ychwanegu adrannau 35(1), 78 a pharagraff 8(3) o Atodlen 2 yn y rhestr o adrannau o Ddeddf 2006 a all gael eu haddasu drwy Fesur Cynulliad Cenedlaethol Cymru neu drwy is-ddeddfwriaeth a wneir o dan Fesur.

Mae erthygl 5 yn mewnosod darpariaeth sy'n addasu paragraff 7 o Ran 3 o Atodlen 5 i Ddeddf 2006. Ailrifir paragraff 7 yn baragraff 7(1) ac mewnosodir is-baragraff 7(2) newydd. Mae'r is-baragraff 7(2) newydd yn darparu na fydd Rhan 2 yn rhwystro darpariaeth mewn Mesur Cynulliad sy'n ymwneud â mater 20.1 neu 20.2 rhag rhoi neu osod, neu roi pŵer drwy is-ddeddfwriaeth i roi neu i osod, unrhyw swyddogaeth ar un neu fwy o Weinidogion y Goron os yw'r Ysgrifennydd Gwladol yn cydsynio i'r ddarpariaeth honno, ond hefyd yn darparu na chaniateir i swyddogaethau o'r fath gael eu gorfodi yn erbyn Gweinidogion y Goron drwy gyfrwng tramgwyddau troseddol.

Nid oes asesiad effaith rheoleiddiol llawn wedi'i gyflawni am mai unig effaith y Gorchymyn hwn yw rhoi cymhwysedd i Gynulliad Cenedlaethol Cymru i ddeddfu.